

Koolijuhhi kogemus – mis aitaks koolil ennast paremini hinnata?

Viljar Aro

Kui lühidalt vastata, siis esimesed kümme mõtet, mis pähe tulevad, on järgmised:

- iga sisehindamisaruanne kellelegi on pigem välishindamine;
- kord kuus vaata nii tagasi kui edasi;
- sisehindamist ei saa teha õpetamise-õppimise arvelt;
- „hullemad“ uuendused vajavad vähemalt kaht aastat;
- enesehindamine on pigem protsess kui tulemus;
- tähelepanu hinnangutele ehk kuulujuttudele ja sildistamisele;
- rutiinist välja ehk silmad särama;
- hädavajalikud on inspireerivad naabrid ehk KOOSTÖÖ JA KONKURENTS;
- ole koolijuhina riigimehelik;
- tähtsad on intuitsioon, inspiratsioon ja improviseerimine.

Miskipärast on järjest sagedamini nii, et kui öeldakse „riik“, mõtlen mina „kool“. Nii kipub minema ka presidendi sünnipäevakõnet kuulates (24.02.2013). Kui president ütles „riik“, mõtlesin mina „meie kool“, kui president ütles „rahvas“, mõtlesin mina „meie õpilased, õpetajad, koolitöötajad ja lapsevanemad“. Ehk on nii, et kui presidendi öeldut veelgi oma koolile ja iseendale lähendame, suudame paremini näha ja targemalt otsustada. Pangem silmad kinni ja pange iga sõnapaari „Saaremaa Ühisgümnaasium“ asemele oma kooli nimi ning ka meie tegemiste asemele oma tegemised. Proovime...

Head sõbrad, head Saaremaa Ühisgümnaasiumi vilistlased, õpilased ja õpetajad kõikjal maailmas, oma kodudes ja siin.

Mõte Saaremaa Ühisgümnaasiumi igikestvusest peaks olema täna enesestmõistetav. See ei vaja ei selgitust ega tõlgendust, sest see on alustõde.

Sellelt aluselt, ise seda sageli teadvustamata, vaatame täna tulevikku. Just sellel seistes muretsame oma kooli elujärje ja elujõu pärast.

Sellel alusel seistes võrdleme ennast naabritega, nii heas kui halvas. Need mured kipuvad mõnikord olema liiga suured. Võrdlustes kipuvad asjad võimendumas.

Ärgem siiski unustagem: me saame ennast mõõta ja võrrelda ja vaagida just seetõttu, et me seisame sirgelt kindlal pinnal.

Saaremaa Ühisgümnaasium on saavutanud viimaste aastakümnetega nii palju, et me võrdleme end meie riigi tippkoolidega ja pakume huvi ka sõpradele välismaal.

See on õige, koguni ainuvõimalik. Me oleme ja peamegi olema oma kooli suhtes nõudlikumad. Ent demokraatliku juhtimise puhul tähendab see, et me peame olema nõudlikumad ka iseenda suhtes.

Demokraatlikus koolis on iga etteheide koolile või kooli juhtimisele kaudselt või otseselt ka etteheide iseendale.

Head sõbrad.

Kui viimase viie aasta vältel oleme suuresti olnud erinevate haridusreformide heitlikus keerises, siis ei kehti sama me enda suhtluses, suhetes inimeste vahel, suhtes kooliga.

Kui kool suhtuks kõigisse oma õpilastesse, lastevanematesse ja koolitöötajatesse samasuguse hoole ja armastusega kui valdav osa meist suhtub oma kooli, oleks meil palju rohkem ausat, aga mitte võltsarmastust. Või vastupidi: Kui meie kõik suhtuksime oma kooli samasuguse armastuse ja lugupidamisega kui valdav osa meist suhtub iseendasse, oleks meil palju rohkem arusaamist ja armastust.

Me ei tohiks luua endale illusiooni mingist imerohust, mis kõik valud korraga leevendab. Et kõik saab korda, kui vahetada välja mõni õpetaja või terve direktsioon. Et saame paremad otsused, kui hakkame otsuseid langetama interneti teel või rahvahääletusel.

Ei, ma ei pea praegust koolijuhtimist asendamatuks ega meie otsuste tegemise kombestikku parimaks. Mõlemad muutuvad niikuinii, kui vaid seda ise soovime ja suudame parema välja mõelda.

Ja meil on ju hoolekogu, kus lapsevanemad, õpetajad ja õpilased saavad teha ettepanekuid, millest peagi võivad saada seadused. Hoolekogu ongi just loodud kooli demokraatia ja tuleviku huvides.

Mu daamid ja härrad.

Mina ise arvan, et koolil läheb päris hästi. Ma olen oma kooli üle siiralt uhke. Kui ma mandrilkäikude ajal kuulen kiitvaid sõnu SÜG-i saavutuste kohta, siis ma tänan alati mõttes kogu kooliperet, iga lapsevanemat, iga õpilast, iga õpetajat ja töötajat ja Kuressaare linnavalitsust.

Ma tänan igatiht, kelle hool, oskused ja pühendumus on toonud Saaremaa Ühisgümnaasiumile ilmselt kõigi aegade kõige tugevama, kõige parema üleriigilise maine. Maine, mis pole kujundatud, vaid on kujunenud meie tegude ja oskuste, meie pealehakkamise, leidlikkuse ja avatud mõtete põhjal.

Kool on PISA-tulemustega riigi teravas tipus, riigieksamite tulemustelt oleme tavaliselt esiveerandsajas, kõrgkooli lähevad edasi õppima peaaegu kõik lõpetajad. Ka TV10-olümpiasarjas jõudsime taas esikolmikusse, kammerkoor Kreedo võitis kooride võistluse ja etlejad toovad enamiku konkursside laureaadiitlilid. Meil on nimekad kooliteatrid Krevera ja Kreisis, meil on Varsakabjad ja meil on KABAREE. Üks viimase aja õigemaid tegusid on olnud rahvatantsukoolkonna Öieti loomine ja Anna Raudkatsi nimelise võistutantsimise algatamine.

Meie uurimistööde süsteem on võetud uurimiseks ja matkimiseks mitmetes mandri koolides. Vististi ainsana oleme oma koolile ehitanud keskkonnahariduskeskuse. Meid kutsutakse teistele rääkima oma kooli põhiväärtustest, oma kooli juhtimisest ja traditsioonidest.

Need näited, mida võinuks siin pikalt jätkata, kinnitavad, et me suudame teha siin saarel suuri asju ka edasi.

Head sõbrad, olgem põhjusega uhked oma kooli ja ühiste saavutuste üle, ent vaadakem ausalt otsa ka tegematajätmistele. Just täna, mil meie kooli suure juubelini on jäänud natuke üle viie aasta. Ja miks mitte seesuguse pilguga, mis nõuab nende asjade korda tegemist Saaremaa Ühisgümnaasiumi sajandaks sünnipäevaks.

Hea koolirahvas.

Vaadakem kaugemale järgmiste valimiste horisondist. Kaalugem hoolikalt valikuid, mida meile pakutakse. Nii neid, mille mõju on parimal juhul lühiajaline. Kui ka probleeme, mille osas lahenduste leidmine ja otsustamine on meie kõikide huvides.

Sest, hea kuulaja, järgmise kolme, maksimaalselt seitsme aasta jooksul muutub me olukord oluliselt. Kuigi me ei saa ennustada kõike, mis võib nende aastate jooksul juhtuda, teame mõndagi juba nüüd. Teame, et uuendatav seadusandlus võib eelistama hakata koolide lahutamist puhasteks koolitüüpideks.

Siit ka minu üleskutse. Teeme meie sajandaks aastapäevaks SÜG-i korda. Prantslased ehitasid oma vabariigi sajandaks juubeliks Eiffeli torni. Teeme meie oma sajandi juubeliks metafoorilise torni, mis särab ja paistab kaugemale oma innovaativsuse ja leidlikkusega, oma tarkuse ja ka oma tooniga, sõbraliku, kaalutletud ja toimivaga.

Selle sihini jõudmiseks me vajame nii arutelu kui ka selle tulemusel sündivaid kaalutud otsuseid. Me vajame ellurakendatavaid tegevuskavu, mitte vormi täiteks koostatavaid ja kohe ära unustet arengukavu. Me vajame ideid, leidlikke ja võib-olla ka ebastandardseid, ent kindlasti mitte loosungeid.

Need ideed ja tegevuskavad peavad lähtuma meie kooli vajadustest. Me vajame arutelu, mida kiiresti kahaneva koolilaste arvu puhul teha oma linna ja maakonna koolivõrguga ja mida teha meie enda kooliga.

Oma kooli suhtes nõudlike kodanikena, oma kooli peremeestena, võiksime koostada loendi probleemidest, mis ootavad juba järgmise mõne aasta jooksul vähemalt mingisugustki lahendust.

Me vajame arutelu, mille käigus loeme kokku kõik oma soovid, kalkuleerime nende hinna ja siis laseme linnavalitsusel ja –volikogul otsustada, kas nad on nõus kõige eest ka maksma. Muul moel me lahendusteni ei jõua, vaid jäämegi unistuste ja hirmude lõksu.

Õpilasena, õpetajana, koolitöötajana ja lapsevanemana on igatiüks meist oma kooli omanik. Ja omanik vastutab, omanik hoolib.

Head sõbrad.

Kõik, mis on hea ja armas, ei pea olema uhke ja kaugemale näha. Saaremaa Ühisgümnaasium on nagu kadakamari: ta on ürgne ja väike, teda võib olla raske leida ja need, kes seda ei oska, ei märkagi teda ega oska teda ka hinnata. Aga kui ta on kord käes, kui ta on kord olemas ja oma, siis on ta üks parimaid asju üldse. Meie kool ongi me kadakavälu.

Ja milline on meie kool, meie homne Saaremaa Ühisgümnaasium, on väga paljus meie endi teha.

Head jõuluaega ja unistuste täitumise ootust!

Elagu Saaremaa Ühisgümnaasium!

Elagu kõik Eesti koolid!

Ja lõpetuseks.

Järjest raskem on üldse hinnata ja ka ennast hinnata, sest aeg kipub muutuma kiiremini kui meie oskus sellega kohaneda. Küsimuste küsimuseks on hindamise alus ehk kas etaloniks on see, mida me veel ei tunne või see, mida keegi ei taha enam eriti tunnistada...

7-aastase poisi pilti vaadates võiks ehk mõelda, et paljuski on ka koolis nii, et:

- mõned asjad peavadki olema nagu nad on, ilma et me teaksime, miks;
- mõned asjad las olla nagu nad on, peaasi, et asjaosalised teavad, miks;
- peaasi, et pilt oleks kena ja asjaosalised õnnelikud.